

Ena Gotovuša*

Posebni pritvorski razlog „uznemirenje javnosti“ kroz praksu Ustavnog suda BiH

Sadržaj

1. Uvod

2. Uslovi za primjenu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenje javnosti“

3. Praksa Evropskog suda za ljudska prava

4. Odluka Saveznog ustavnog suda SRJ broj 116/00 od 07. decembra 2000. godine

5. Odluka Ustavnog suda Crne Gore U-I broj 18/09 od 28. oktobra 2014. godine

6. „Uznemirenje javnosti“ kroz analizu odluka Ustavnog suda BiH

6.1. AP 1971/14 od 17. septembra 2014. godine

6.2. AP 2930/15 od 16. septembra 2015. godine

6.3. AP 3210/15 od 27. oktobra 2015. godine

6.4. AP 3512/15 od 10. novembra 2015. godine

6.5. AP 4663/15 i AP 4665/15 od 08. decembra 2015. godine

6.6. AP 4761/15 od 03. februara 2016. godine

6.7. Zaključci koji proizilaze iz analiziranih odluka

7. Zaključak

1. Uvod

Najrigoroznija mjera obezbjeđenja prisustva osumnjičenog, odnosno optuženog, kojom se osigurava uspješno vođenje krivičnog postupka jeste pritvor. Upravo zbog činjenice da se mjerom pritvora oduzima osnovno ljudsko pravo - pravo na slobodu - obaveza svake države jeste da određivanje mjere pritvora bude u skladu sa odredbama člana 5 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP), čija autentična tumačenja daje isključivo Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) kroz vlastitu praksu. To konkretno znači da su države dužne osigurati da sadržaj i primjena odredbi domaćeg krivičnog zakonodavstva ne bude suprotna članu 5 EKLJP. Da li je došlo do povrede prava na slobodu pri određivanju/produžavanju mjere pritvora, ESLJP utvrđuje u svakom pojedinačnom slučaju. Međutim, brojnost presuda i zauzeti stavovi ESLJP koji se tiču određivanja/produžavanja mjere pritvora sigurno mogu ukazati na slaba mjesta u domaćem krivičnom zakonodavstvu i dati smjernice za njihovo revidiranje. U slučaju Bosne i Hercegovine, stavovi ESLJP su još značajniji

* Autorica je magistar prava i saradnica FCJP.

ukoliko se ima u vidu član II/2 Ustava BiH kojim je propisana direktna primjena odredbi Konvencije i njenih protokola, te supremacija nad svim ostalim zakonima.

Zakoni o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini sadrže istovjetne odredbe kada i pod kojim uslovima se može odrediti mjera pritvora prema osumnjičenom, odnosno optuženom. *Conditio sine qua non* za određivanje mjere pritvora predstavlja postojanje osnovane sumnje da je lice koje je lišeno slobode počinilo krivično djelo koje mu se stavlja na teret. Pored postojanja osnovane sumnje da je lice počinilo krivično djelo koje mu se stavlja na teret, kao objektivnog uslova za određivanje pritvora, nužno je da postoji jedan ili više taksativno propisanih posebnih pritvorskih razloga. Zakoni o krivičnom postupku koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini propisuju identične posebne razloge za određivanje mjere pritvora prema osumnjičenom, odnosno optuženom i to su: a) opasnost od bjekstva, b) koluzijska opasnost, c) iteracijska opasnost i d) „uznemirenje javnosti“ koje je izazvano zbog počinjenja teškog krivičnog djela ili njegovih posljedica, a koje bi moglo rezultirati stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda.

Povod za analizu primjene posljednjeg posebnog pritvorskog razloga, kolokvijalno „uznemirenja javnosti“¹, od strane domaćih sudova, jeste stav autorice da upravo ovaj pritvorski razlog ostavlja najviše prostora za proizvoljno tumačenje i zloupotrebu. Mišljenja sam također da, općenito, tužilaštva u BiH, uslijed nepostojanja uslova za primjenu drugih pritvorskih razloga, najčešće traže određivanje pritvora po ovom osnovu, kako bi javnost bila zadovoljena činjenicom da se neko/a lica nalazi/e pritvoru. Ovo je naročito slučaj kod krivičnih djela zloupotrebe službenog položaja ili organizovanog kriminala. Javnost u BiH je redovno kroz medije informisana o nezakonitim radnjama pojedinaca/grupa i prije nego što uslijedi vođenje krivičnog postupka. Međutim, ono sa čime šira javnost nije upoznata niti se nosioci tužilačkih funkcija trude da obrazlože, jeste činjenica da podizanje optužnica, spektakularna hapšenja sa novinarskim ekipama na terenu, ne znače nužno da će lica lišena slobode biti i osuđena i pravda zadovoljena u očima javnosti. Javnosti bi trebalo objasniti da u slučaju pravomoćne oslobađajuće presude svako lice, koje je za vrijeme trajanja krivičnog postupka bilo u pritvoru, ima legitimno pravo da traži naknadu nematerijalne štete koju je zbog toga pretrpjelo². Pritom, naročito je bitno istaći da se te naknade, u slučaju uspjeha u parnici, isplaćuju iz budžeta, tačnije upravo od strane običnih građana.³

¹ Autorica se opredjelila za korištenje naziva „uznemirenje javnosti“ s tim da skreće pažnju da ESLJP ovaj pritvorski razlog razmatra pod nazivom „zaštita javnog poretka“.

² Zakoni o krivičnom postupku u BiH propisuju da oštećeno lice zbog neopravdane osude, prije podnošenja tužbe za naknadu štete u parničnom postupku, mora prvo podnijeti zahtjev nadležnom ministarstvu pravde radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini naknade u roku od tri godine od dana pravosnažnosti prvostepene presude. Ukoliko nadležno ministarstvo pravde ne usvoji zahtjev ili o njemu ne bude odlučeno u roku od tri mjeseca oštećeno lice može podnijeti tužbu nadležnom sudu. Isto tako, ako je postignut sporazum samo u dijelu odštetnog zahtjeva, oštećeni može podnijeti tužbu u pogledu ostatka zahtjeva. Zakon o krivičnom postupku FBiH, *Sl. nov. FBiH* 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, čl. 436 - 437; Zakon o krivičnom postupku RS, *Sl. gl. RS* 53/12, 91/17, čl. 408 - 409 i Zakon o krivičnom postupku BiH, *Sl. gl. BiH* 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, čl. 432 - 433.

³ V. npr. <http://www.banjaluka.com/amp/aktuelno/milion-maraka-odstete-zbog-pritvora-bez-osnova/>; <http://ba.n1info.com/a180889/Vijesti/Vijesti/Koliko-je-drzava-isplatila-oslobodjenim-od-optuzbi.html> i https://www.glassrpske.com/novosti/vijesti_dana/Traze-milione-za-neosnovani-pritvor/lat/202626.html.

Mjera obezbjeđenja prisustva osumnjičenog/optuženog – pritvor, kako je to i propisano zakonima o krivičnom postupku u BiH⁴, bi trebala isključivo da služi da se krivični postupak uspješno okonča sa presudom koja je rezultat ocjene svih dokaza i tužilaštva i odbrane, a ne kao anticipacija kazne.

Kroz analizu odluka Ustavnog suda BiH, koje se temelje na praksi ESLJP, autorica će pokušati izložiti argumente zbog čega smatra da je potrebno intervenirati u zakonske odredbe kojima je propisan posebni pritvorski razlog „uznemirenja javnosti.“ U prilog, ovoj tvrdnji, predmet analize bit će i odluka Saveznog ustavnog suda Jugoslavije, kao i Odluka Ustavnog suda Crne Gore, kojim je ovaj posebni pritvorski osnov proglašen neustavnim.

2. Uslovi za primjenu posebni pritvorski razlog „uznemirenje javnosti“

Positivnim zakonima o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini propisano je da ukoliko postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo (objektivni uslov) pritvor joj se može odrediti:

„u vanrednim okolnostima, ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža, a koje je posebno teško, s obzirom na način izvršenja ili posljedice krivičnog djela, ako bi puštanjem na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda.“⁵

Iz zakonske odredbe proizlazi da je za primjenu ovog posebnog pritvorskog razloga potrebno da su ispunjena tri kumulativna uslova:

- da je u pitanju krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora od 10 godina ili teža kazna;
- da je u pitanju krivično djelo koje je posebno teško zbog načina izvršenja ili posljedica i
- da postoje vanredne okolnosti koje ukazuju da bi puštanje na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda.

Ukoliko je pritvor određen/produžen na osnovu ovog posebnog pritvorskog razloga obaveza suda jeste da u rješenju obrazloži ispunjenost svakog od ovih pojedinačnih uslova i dovede ih u vezu kako bi određivanje/produženje pritvora bilo pravno utemeljeno i opravdano.

Utvrđivanje postojanja prvog uslova da postoji osnovana sumnja da lice za počinilo krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora od 10 godina ili teža je jednostavno s obzirom da je riječ o objektivnom uslovu. Sud ispunjenje ovog uslova utvrđuje na osnovu propisane sankcije za krivično djelo za koje se lice osnovano sumnja da je počinilo. U pogledu težine krivičnog djela koje posebno teško s obzirom na način izvršenja ili posljedice istog sudovi se u većini slučajeva služe frazama, stereotipnim formulacijama, ukazujući na štetu koja je prouzrokovana počinjenjem krivičnog djela, o čemu će biti posvećena pažnja u nastavku analize. Međutim, ključni problem u primjeni ovog posebnog pritvorskog osnova nastaje pri obrazlaganju „vanrednih okolnosti“, jer ne postoji definicija šta su to „vanredne okolnosti“, niti parametri koji

⁴ Usp. čl. 137 st. 1 ZKP FBiH (bilj. 2), čl. 181 st. 1 ZKP RS (bilj. 2) i čl. 123 st. 1 ZKP BiH (bilj. 2). Svi navedeni zakoni sadrže istu odredbu da je pritvor mjera koja se može poduzeti prema osumnjičenom/optuženom za osiguranje njegove prisutnosti i za uspješno vođenje krivičnog postupka.

⁵ Usp. čl. 146 st. 1 t. d) ZKP FBiH (bilj. 2), čl. 197 st. 1 t. g) ZKP RS (bilj. 2) i čl. 132 st. 1 t. d) ZKP BiH (bilj. 2).

bi pomogli da se one definišu, a potom i kod obrazlaganja da će puštanje na slobodu osumnjičenog/optuženog lica rezultirati stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda. Postavlja se opravdano pitanje na osnovu čega sud može sa sigurnošću utvrditi da će doći do stvarne prijetnje narušavanja javnog reda ukoliko ne odredi ili ne produži pritvor prema osumnjičenom/optuženom licu. Odgovor na pitanje da li je sud zbog citirane zakonske formulacije posebnog pritvorskog osnova „uznemirenje javnosti“ prinuđen da se služi slikovitim obrazloženjima koja nisu potkrepljena dokazima i činjenicama, što ih čini neprovjerljivim, ili kontra teza, da primjena ovog posebnog pritvorskog osnova na način kako je propisan zakonima o krivičnom postupku ostavlja prostora za preširoko/proizvoljno tumačenje i zloupotrebu na štetu osumnjičenog/optuženog lica, donekle može dati praksa Ustavnog suda BiH.

Međutim, prije analize odluka Ustavnog suda BiH u kojima je utvrđena povreda prava iz člana II/3.d) Ustava BiH i člana 5 stav 1 tačka c) i stava 3 EKLJP, treba skrenuti pažnju i na samu prirodu ovog posebnog pritvorskog razloga.

Nesporno je da je pritvor u svim zakonima o krivičnom postupku u BiH propisan kao jedna od mjera koje se mogu preduzeti prema optuženom za osiguranje njegove prisutnosti i za uspješno vođenje krivičnog postupka.⁶ Iz same zakonske formulacije, kao i naziva glave zakona o krivičnom postupku u kojoj su propisane odredbe o pritvoru⁷, proizlazi da se pritvor prema osumnjičenom/optuženom određuje radi uspješnog vođenja krivičnog postupka. Primjenom ostalih posebnih pritvorskih razloga (opasnost od bjekstva, koluzijska i iteracijska opasnost), u zavisnosti od specifičnosti svakog pojedinačnog slučaja, osigurava se upravo prisustvo osumnjičenog/optuženog i uspješno vođenje krivičnog postupka, dok isto ne proizilazi iz odredbe posebnog pritvorskog osnova „uznemirenje javnosti“. Naime, očigledno je da se primjenom predmete odredbe štiti javni red koji bi mogao biti narušen u slučaju da osumnjičeni/optuženi ne bude zadržan u pritvoru. Svrha ove odredbe nije da se osigura prisustvo osumnjičenog/optuženog ili uspješno vođenje krivičnog postupka⁸, već da se preventivno djeluje kako javni red ne bi bio narušen. Konačno, to znači da odredba kojom je propisana mogućnost određivanja pritvora zbog „uznemirenja javnosti“, a koju sadrže svi pozitivni zakoni o krivičnom postupku u BiH nema procesni karakter, već karakter preventivne mjere.

3. Praksa Evropskog suda za ljudska prava

Odredbom člana 5 stav 1 EKLJP svakom pojedincu je zagarantovano pravo na slobodu i sigurnost koje može biti oduzeto samo u taksativno navedenim slučajevima i u skladu zakonom propisanim postupkom.⁹ Međutim, za zakonitost pritvora nije dovoljno da budu ispoštovana

⁶ Bilj. 4.

⁷ U sva tri zakona u BiH odredbe o mjeri pritvora su smještene pod glavu *mjere za obezbjeđenje prisustva osumnjičenog, odnosno optuženog i uspješno vođenje krivičnog postupka*. Usp. Glavu X ZKP FBiH (bilj. 2), Glavu XIV ZKP RS (bilj. 2) i Glavu X ZKP BiH (bilj. 2).

⁸ Usp. bilj 3. Stav autorice je da bi bilo pravno nedopušteno izvlačiti posredni zaključak da narušavanje javnog reda može dovesti do neuspješnog vođenja krivičnog postupka iz razloga što se onda ulazi u sferu špekulacija i pravne nesigurnosti.

⁹ Tako je u tačkama a-f čl. 5 st. 1 EKLJP propisano da se sloboda licu može oduzeti radi: a. zakonitog lišenja slobode po presudi nadležnog suda; b. zakonitog hapšenja ili lišenja slobode zbog nepovino vanja zakonitom nalogu suda ili u cilju osiguranja izvršenja bilo koje obveze propisane zakonom; c. zakonitog hapšenja ili lišenja slobode glede privođenja nadležnoj sudbenoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je ta osoba izvršila krivično djelo ili

materijalna i procesna pravila propisana domaćim zakonodavstvom, jer niti jedan pritvor koji je proizvoljan neće biti spojiv sa članom 5 stav 1 EKLJP.¹⁰ Odredba člana 5 stav 3 EKLJP¹¹ pruža dodatne garancije licima koja su uhapšena/lišena slobode zbog krivičnih postupaka u smislu člana 5 stav 1 tačka (c) na način da će biti bez odlaganja izvedena pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom određeno da obavlja sudske funkcije i imaće pravo da im se sudi u razumnom roku ili da budu pušteni na slobodu do suđenja. ESLJP je u više presuda¹² obrazložio da je svrha ove odredbe da se pritvoreno lice sve do osude mora smatrati nevinim, odnosno pušteno na slobodu onog trenutka kada dalji boravak u pritvoru prestane biti opravdan, osim ako država može pokazati da postoje „relevantni i dostatni“ razlozi za opravdanje nastavka pritvaranja. U tom kontekstu samo postojanje osnovane sumnje da je lice počinilo krivično djelo za koje se tereti, što je *conditio sine que non* za određivanje pritvora, ne može opravdati njegovo kontinuirano produžavanje zbog čega je sud u obavezi da ponudi druge dostatne razloge,¹³ odnosno moraju da postoje „konkretni pokazatelji postojanja stvarne potrebe u javnom interesu čiji značaj premašuje značaj pravila o poštovanju slobode pojedinca, bez obzira na pretpostavku nevinosti.”¹⁴

ESLJP je prvi put razmatrao zakonitost pritvora zbog „uznemirenja javnosti“ u predmetu *Letellier protiv Francuske*.¹⁵ U tom predmetu, ESLJP je prihvatio da, u izuzetnim okolnostima, određena krivična djela zbog njihove posebne težine i reagovanja javnosti na njih, mogu da dovedu do društvene uznemirenosti, što može opravdati pritvor „bar na neko vrijeme“. Dodatni uslov, da bi se pritvor zbog „uznemirenja javnosti“ mogao odrediti, jeste da domaće pravo poznaje pojam ometanja javnog reda uslijed krivičnog djela. Međutim, iako je ESLJP prihvatio mogućnost određivanja pritvora zbog „uznemirenja javnosti“, ukoliko je taj pritvorski razlog

---

kada postoje valjani razlozi da se osoba spriječi da izvrši krivično djelo ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne; d. lišenja slobode malodobnika, prema zakonitom nalogu, radi odgajanja pod nadzorom ili zakonitog pritvaranja zbog privođenja nadležnoj vlasti; e. zakonitog lišenja slobode osoba da bi se spriječilo širenje neke zarazne bolesti, pritvaranja mentalno oboljelih osoba, alkoholičara ili narkomana ili skitnica; f. zakonitog hapšenja ili lišenja slobode osobe u cilju sprječavanja ilegalnog ulaska u zemlju ili osobe protiv koje je u toku postupak deportacije ili ekstradicije.

¹⁰ Tako je u predmetu *Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 29. 01. 2008. u st. 67 navedeno: „U praksi Suda je utvrđeno da prema tačkama člana 5 stav 1 svako lišenje slobode mora biti „zakonito“, pored toga što je svrstano pod jedan od izuzetaka navedenim u tačkama od (a) do (f). Kada je u pitanju „zakonitost“ pritvora, uz pitanje da li ga slijedi „postupak propisan zakonom“, Konvencija se u osnovi odnosi na državni zakon i postavlja obavezu usklađivanja materijalnih i proceduralnih pravila domaćeg zakona. Usklađenost sa domaćim zakonom, međutim, nije dovoljno: član 5 stav 1 dodatno traži da svako lišenje slobode treba održavati u skladu sa svrhom zaštite osobe od samovolje (vidi, među mnogim drugim izvorima, Winterwerp, citiran gore stav 37; Amuur, citiran gore, stav 50; Chahal, citiran gore, stav 118, i Witold Litwa, citiran gore, stav 78). Osnovni je princip da nijedan pritvor koji je samovoljan, ne može biti u skladu sa članom 5 stav 1 i pojam „samovolje“ u članu 5 stav 1 je širi od same neusklađenosti sa domaćim zakonom, tako da lišenje slobode može biti zakonito prema domaćem zakonu, ali ipak samovoljno i tako u suprotnosti sa Konvencijom.“ Usp. *Mooren protiv Njemačke*, presuda od 09. 07. 2009, st. 72-81.

¹¹ Čl. 5 st. 3 EKLJP propisuje: „Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1(c) ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju.“

¹² Usp. npr. *Neumeister protiv Austrije*, presuda od 27. 07. 1968, st. 4; *Wemhoff protiv Njemačke*, presuda od 27. 06. 1968, st. 12; *Yagci i Sargin protiv Turske*, presuda od 08. 06. 1995, st. 52; *Kharchenko protiv Ukrajine*, presuda od 10. 02. 2011, st. 80.

¹³ Npr. *Trzaska protiv Poljske*, presuda od 11. 11. 2000, st. 63.

¹⁴ *Ilikov protiv Bugarske*, presuda od 26. 07. 2001, st. 84.

¹⁵ *Letellier protiv Francuske*, presuda od 26. 06. 1991, st. 51.

propisan pozitivnim domaćim zakonodavstvom, u istoj odluci je naveo da se taj osnov „može smatrati relevantnim i dovoljnim samo ako je zasnovan na činjenicama koje mogu pokazati da bi oslobađanje optužene zaista omelo javni red.“ ESLJP se posebno osvrnuo na situaciju kada se pritvor po ovom osnovu produžava i zaključio da „pritvor će i dalje biti legitiman samo ako je javni red i dalje stvarno ugrožen“, odnosno da „produženje pritvora se ne može koristiti kao predviđanje kazne zatvora“. Primjenom utvrđenih uslova za produženje pritvora zbog „uznemirenja javnosti“ ESLJP je zaključio da u konkretnom slučaju oni nisu bili zadovoljeni, odnosno da je pritvor bio produžen „sa čisto apstraktne tačke gledišta, uzimajući u obzir jedino težinu krivičnog djela.“ Zbog navedenog, ESLJP je jednoglasno utvrdio da je došlo do povrede člana 5 stav 3 EKLJP.

U predmetu *Tomasi protiv Francuske*¹⁶, ESLJP je ponovio zauzeti stav i utvrdio da je došlo do povrede člana 5 stav 3 EKLJP kada su istražni sudija i tužilaštvo potrebu da se pritvor prema podnosiocu predstavke produži ocijenili sa čisto apstraktnog stajališta, samo naglašavajući težinu krivičnih djela ili naglašavajući njihove posljedice.¹⁷ Nadalje, ESLJP nije sporio da je na početku postojao rizik od narušavanja javnog reda iz razloga što je podnosilac predstavke je bio umješan u teroristički napad na centar za odmor Legije stranaca koji je rezultirao smrću jedne osobe i teškim povredama druge, ali je istakao da je taj rizik morao nestati nakon izvjesnog vremena.¹⁸

ESLJP nije promijenio zauzeti stav da je u određenim (iznimnim) slučajevima moguće odrediti pritvor zbog „uznemirenja javnosti“, ali da pritvor po ovom osnovu može trajati ograničeno tj. „bar neko vrijeme“. Nakon nekog vremena produženje pritvora po ovom osnovu bit će spojivo sa odredbom člana 5 stav 3 EKLJP samo ako domaći sud ponudi konkretne dokaze iz kojih proizilazi realna opasnost narušavanja javnog reda uslijed puštanja osumnjičenog/optuženog lica na slobodu.¹⁹

4. Odluka Saveznog ustavnog suda SRJ broj 116/00 od 07. decembra 2000. godine

Posebni pritvorski razlog „uznemirenja javnosti“ bio je predmet ocjene ustavnosti i Saveznog ustavnog suda SRJ²⁰. Zakonska formulacija ovog pritvorskog osnova u tada važećem Zakonu o krivičnom postupku SRJ²¹ je glasila da ako je postoji osnovana sumnja da je određeno lice počinilo krivično djelo, dakle ako je ispunjen *conditio sine que non*, a ne postoje uslovi za obavezan pritvor, pritvor se može odrediti:

¹⁶ *Tomasi protiv Francuske*, presuda od 27. 08. 1992, serija A, br. 241-A.

¹⁷ *Ibid*, st. 91.

¹⁸ *Ibid*.

¹⁹ Tako je u predmetu *Aleksandr Makarov protiv Rusije* u presudi od 12. 03. 2009, st. 137 navedeno: „U ovom predmetu pomenuti uslovi nisu bili zadovoljeni. Osim činjenice da ruski zakon ne svrstava pojam remećenja javnog reda među dopuštene razloge za određivanje pritvora okrivljenih, Sud ističe da se država pozvala na navodnu opasnost po javni red sa čisto apstraktne tačke gledišta, pozivajući se samo na težinu krivičnih dela koje je navodno počinio podnosilac predstavke. Nisu pružili nikakve dokaze niti naveli bilo kakav primer na osnovu kojih bi se moglo zaključiti da bi puštanje podnosioca predstavke na slobodu moglo predstavljati realnu opasnost po javni red.“ Usp. *Peša protiv Hrvatske*, presuda od 08. 04. 2010, st. 101-103.

²⁰ Odluka o ocenjivanju ustavnosti odredaba čl. 191 st. 2 t. 3 i 4, čl. 196, čl. 210 st. 1 i čl. 417 st. 2 Zakona o krivičnom postupku objavljena je u *Sl. l. SRJ* 71/00.

²¹ *Sl. l. SFRJ* 4/77, 14/85, 74/87, 57/89, 3/90 i *Sl. l. SRJ* 27/92 i 24/94.

ako je u pitanju krivično delo za koje se po zakonu može izreći kazna deset godina zatvora ili teža kazna, a u usled načina izvršenja, posledica ili drugih okolnosti dela došlo je ili bi moglo da dođe do takvog uznemirenja građana da je radi nesmetanog vođenja krivičnog postupka ili bezbednosti ljudi neophodno određivanje pritvora.²²

Savezni ustavni sud je zaključio da citirana odredba nije u skladu sa odredbom člana 24 stav 1 Ustava SRJ.²³ U obrazloženju odluke Saveznog ustavnog suda je navedeno da osporena odredba ima vanprocesni karakter i da predstavlja pravni osnov za otklanjanje opasnosti u pogledu bezbednosti ljudi. Zaključak Saveznog ustavnog suda je bio da se ta opasnost, na osnovu Ustava SRJ, ne može otklanjati putem mjere pritvora, već drugim javno pravnim mjerama, odnosno da „uznemiravanje građana zbog načina izvršenja krivičnog dela, posledica i drugih okolnosti dela i otklanjanje opasnosti u pogledu bezbednosti ljudi“ nisu razlozi koji bi se, na osnovu odredbe člana 24 stav 1 Ustava SRJ, mogli propisati kao neophodni radi vođenja krivičnog postupka zbog čega je predmetna odredba neustavna.²⁴

Bezobzira na činjenicu da je Savezni ustavni sud SRJ proglasio neustavnom odredbu kojom je bio propisan posebni pritvorski razlog „uznemirenja javnosti“, on nije nestao iz pozitivnog zakona o krivičnom postupku, ali je doživio izmjene. Shodno članu 211 stav 4 važećeg Zakona o krivičnom postupku Republike Srbije²⁵, protiv lica za koje postoji osnovana sumnja da je učinilo krivično djelo, pritvor po ovom osnovu se može odrediti ako “je za krivično delo koje mu se stavlja na teret propisana kazna zatvora preko deset godina, odnosno kazna zatvora preko pet godina za krivično delo sa elementima nasilja ili mu je presudom prvostepenog suda izrečena kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, a način izvršenja ili težina posledice krivičnog dela su doveli do uznemirenja javnosti koje može ugroziti nesmetano i pravično vođenje krivičnog postupka.“ Nesporo je da ovakva formulacija posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“ ostavlja znatno manje prostora za proizvoljno tumačenje, jer zahtijeva da je u trenutku odlučivanja o pritvoru već nastupilo uznemirenje javnosti, a ne da je ono hipotetički moguće, i da će isto ukoliko se lice bude nalazilo na slobodi prouzrokovati nesmetano i pravično vođenje krivičnog postupka.

Međutim, pitanje na koje nije dat odgovor jeste koji su to neoborivi argumenti da će nastalo uznemirenje javnosti ugroziti nesmetano i pravično vođenje krivičnog postupka.²⁶

²² *Ibid*, čl. 191 st. 2 t. 4.

²³ Predmetnom odredbom je propisano da lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo može na osnovu odluke nadležnog suda, biti pritvoreno i zadržano u pritvoru, samo ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka.

²⁴ Savezni ustavni sud SRJ ocjenu ustavnosti ove odredbe dao je u podnaslovu 1. odluke. V. bilj. 20.

²⁵ *Sl. gl. RS* 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 i 55/14.

²⁶ U radu *Razlozi za određivanje pritvora prema novom Zakoniku o krivičnom postupku Republike Srbije*, objavljenom u knjizi *Savremene tendencije krivičnog procesnog prava u Srbiji i regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva (normativni i praktični aspekti)*, Beograd 2012, autora Aleksandra Trešnjeva, sudije Posebnog odjeljenja za organizovani kriminal Višeg suda u Beogradu, data je analiza ovog posebnog pritvorskog razloga i kako je isti mijenjan u krivičnoprocesnom zakonodavstvu Republike Srbije. Autor se između ostalog poziva i na odluku Apelacionog suda u Beogradu, Kž2. Po1 br. 55/12 od 24. 02. 2012. u kojoj je navedeno da je sud prilikom prihvatanja postojanja navedenog pritvorskog osnova dužan tačno i određeno da iznese na koji način uznemirenje javnosti može ugroziti nesmetano i pravično vođenje krivičnog postupka. V. ss. 77-79.

5. Odluka Ustavnog suda Crne Gore U-I broj 18/09 od 28. 10. 2014. godine

Za razliku od Saveznog ustavnog suda koji ocjenu ustavnosti odredbe posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“ dao pozivajući se isključivo na relevantne odredbe Ustava SRJ, Ustavni sud Crne Gore je razmotrio saglasnost osporene odredbe i sa odredbama člana 5 stav 1 tačka c) i stava 3 EKLJP.

Upravo zbog toga, odluka Ustavnog suda Crne Gore²⁷ kojom je odredba člana 175 stav 1 tačka 4 Zakonika o krivičnom postupku u dijelu koji glasi „a postoje izuzetne okolnosti koje ukazuju da bi puštanje na slobodu dovelo do ozbiljne prijetnje očuvanju javnog reda i mira“ proglašena neustavnom mogla bi poslužiti kao smjernica za izmjenu formulacije posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“ u zakonima o krivičnom postupku BiH. Pritom značajno je i to što je ovaj posebni pritvorski razlog na skoro identičan način formulisan i u zakonima o krivičnom postupku u BiH.²⁸

Pozivajući se na ustavni princip vladavine prava, kao „najviše vrijednosti ustavnog poretka, koja je osnov za tumačenje Ustava“, Ustavni sud je naveo da svaki sudski postupak, uključujući i krivični postupak, mora biti uređen tako da se obezbijedi ostvarivanje zagarantovanih prava i sloboda. Shodno tome krivični postupak mora biti tako uređen da se njime osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva krivičnog procesa, pravna sigurnost objektivnog pravnog poretka, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravna izvjesnost krivičnoprocesnih normi.²⁹ U nastavku odluke Ustavni sud je parafazirao i citirao relevantne stavove ESLJP³⁰ zazuzete u više predmeta u kojima je utvrđena povreda člana 5 EKLJP.³¹

U tom kontekstu Ustavni sud je najprije utvrdio da osporeni dio odredbe člana 175 stav 1 tačka 4 Zakonika o krivičnom postupku ima vanprocesni karakter, odnosno da se pritvor po ovom osnovu određuje radi zaštite bezbjednosti ljudi i očuvanja javnog reda i mira što je u suprotnosti sa članom 30 stav 1 Ustava Crne Gore³². U odluci je razmotren i problem praktične primjene osporene odredbe s obzirom da Zakonikom o krivičnom postupku nisu propisane „izuzetne okolnosti“ i „ozbiljne prijetnje očuvanju javnog reda i mira“ ili „inicijalni rizik kojim nadležni organi mogu opravdati određivanje ili produženje pritvora nekom licu, uključujući i zaštitu tog lica, odnosno koja se legitimna svrha ostvaruje pritvaranjem počinioca krivičnog djela, zbog prijetnje konceptu javnog reda i mira.“³³

Konačno, Ustavni sud je zaključio da osporeni pritvorski razlog ima karakter preventivne mjere kako javni red i mir ne bi bio narušen, te da uslijed nepreciznosti i nepredvidljivosti posljedica koje mogu nastupiti u slučaju puštanja pritvorenog lica na slobodu „ne zadovoljava kriterijum zakonitosti kako to traži Evropski sud“.³⁴

²⁷ Odluka Ustavnog suda Crne Gore U-I br. 18/09 od 28. 10. 2014, *Sl. l. CG* 2/15.

²⁸ Jedine razlike se ogledaju u tome što crnogorski zakon o krivičnom postupku propisuje da je potrebno da postoje „izuzetne okolnosti“ i „ozbiljna prijetnja očuvanju javnog reda i mira“, dok BH zakoni propisuju da je nužno da postoje „vanredne okolnosti“ i „stvarna prijetnja narušavanja javnog reda“.

²⁹ T. 6 (bilj. 27).

³⁰ Većina presuda ESLJP na koje se pozvao Ustavni sud Crne Gore obrađene su u podnaslovu 3. ove analize.

³¹ Relevantna praksa ESLJP u predmetnoj odluci data je na dvije i po stranice. V. tačke 7-8 (bilj. 27).

³² Članom 30 st. 1 Ustava Crne Gore propisano da se pritvor može odrediti „samo ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka“.

³³ T. 9.1 (bilj. 27).

³⁴ *Ibid.*

Nakon odluke Ustavnog suda, u junu 2015. godine Zakonik o krivičnom postupku³⁵ je izmijenjen na način da je obrisana osporena odredba. Na taj način sud je prilikom određivanja/produženja pritvora prema optuženom/osumnjičenom licu trebao samo da utvrdi da je za krivično djelo za koje se lice tereti propisana kazna zatvora od deset godina ili teža kazna i da obrazloži da je djelo posebno teško zbog načina izvršenja ili posljedica. Diskutabilno je da li je time riješen problem arbitrarnosti u postupanju suda. Činjenica jeste da je sud sa novom formulacijom pritvorskog osnova rasterećen obrazlaganja „izuzetnih okolnosti“ i „ozbiljne prijetnje očuvanju javnog reda i mira“, ali ostaje pitanje šta se smatra posebno teškim djelom ili posljedicama učinjenja istog.³⁶

Ovaj posebni pritvorski razlog izmijenjen je još jednom³⁷ i sada glasi da se licu za koje postoje osnovi sumnje da je počinio krivično djelo pritvor može odrediti ako je „nužan radi nesmetanog vođenja postupka, a u pitanju je krivično djelo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna i koje je posebno teško zbog načina izvršenja ili posljedica“. Navedena izmjena je donekle otklonila arbitrarnu primjenu ovog pritvorskog razloga zato što sud sada ima decidno propisanu obavezu da obrazloži da je određivanje/produženje pritvora nužno radi nesmetanog vođenja krivičnog postupka.

6. „Uznemirenje javnosti“ kroz analizu odluka Ustavnog suda BiH

Odluke Ustavnog suda BiH kojima je utvrđena povreda člana II/3. d) Ustava BiH i člana 5 stav 1 tačka c) i stava 3 Konvencije najbolje prikazuju probleme u praktičnoj primjeni ovog posebnog pritvorskog razloga. Za potrebe ove analize u nastavku će biti izloženi sažeci odluka o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda BiH u kojima je utvrđena povreda prava na slobodu i sigurnost osumnjičenih/optuženih lica zbog nepravilne ili arbitrarne primjene posebnog pritvorskog osnova „uznemirenja javnosti“. Značaj analiziranih odluka je još veći ako se ima u vidu činjenica da se Ustavni sud BiH prilikom donošenja svojih odluka isključivo vodi standardima i principa koje je ustanovio ESLJP kroz svoju praksu, pri čemu treba još jednom podsjetiti da je Ustavom BiH propisana obaveza neposredne primjene odredbi Konvencije.

Osim jedne, sve ostale Odluke Ustavnog suda BiH koje su predmet analize su donesene od septembra 2015. godine do februara 2016. godine, znači za vremenski period kraći od pola godine. Ovo je bitno zato što analiza predmetnih odluka Ustavnog suda BiH jasno ukazuje da se domaći sudovi, pri obrazlaganju ovog posebnog pritvorskog osnova, služe tipskim obrazloženjima, apstraktnim i populističkim formulacijama, što za posljedicu ima da sve odluke Ustavnog suda BiH sadrže zaključak da je „sud propustio da navede konkretne okolnosti koje opravdavaju zaključak da će puštanje na slobodu apelanta rezultirati stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda“³⁸, da je odluka o postojanju ovog pritvorskog osnova zasnovana na „nedostatnim i neindividualiziranim razlozima, koji ne korespondiraju sa standardima Evropske

³⁵ V. čl. 33 Zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku, *Sl. l. CG* 35/15.

³⁶ Dileme u vezi navedenog pitanja razmotrene su u izvornom znanstvenom radu autora I. Josipovića, *Pritvor i prava građana u krivičnom postupku*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Zagreb 1989, ss. 879-891, posebno s. 886. Autor problematizira pitanje da li ukoliko neko krivično djelo poprimi svoj kvalificirani oblik po automatizmu znači da je isto posebno teško s obzirom na način učinjenja i posljedice koje je prouzrokovalo.

³⁷ V. čl. 175 st. 1 t. 4 Zakonika o krivičnom postupku CG, *Sl. l. CG* 57/09, 49/10, 47/14, 2/15, 35/15 i 58/15.

³⁸ Npr. Odluka o dopustivosti i meritumu, AP 1971/14 od 17. 09. 2014, t. 31.

konvencije³⁹ ili da su u osporenim rješenjima „izostali konkretni dokazi i razlozi o postojanju stvarne i razumne opasnosti od narušavanja javnog reda, koji bi bili relevantni i dovoljni da opravdaju držanje apelanta u pritvoru u periodu od dva mjeseca.“⁴⁰

U cilju preglednosti rada pri analizi odluka Ustavnog suda BiH pažnja neće biti posvećena obrazloženju o postojanju osnovane sumnje da su apelanti počinili krivično djelo koje im se stavlja na teret, zato što je već prethodno navedeno da je osnovana sumnja primarni uslov da bi se pritvor mogao uopšte odrediti, a uz njega mora egzistirati barem jedan posebni pritvorski razlog.

6.1. AP 1971/14 od 17. septembra 2014. godine

Apelantu R.M. pritvor je određen rješenjem sudije za prethodni postupak Kantonalnog suda u Tuzli zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio kvalifikovani oblik krivičnog djela Zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383 stav 2 Krivičnog zakona FBiH (u daljem tekstu: KZ FBiH) i zbog postojanja posebnog pritvorskog razloga „uznemirenje javnosti“ (čl. 146 st. 1 t. d) ZKP FBiH).

Kako to proizilazi iz odluke Ustavnog suda BiH⁴¹, u ovom predmetu sudija za prethodni postupak Kantonalnog suda u Tuzli je utvrdio da su ispunjeni svi kumulativno propisani uslovi za postojanje posebnog pritvorskog razloga „uznemirenje javnosti“. Tako je u rješenju o određivanju pritvora prema apelantu navedeno da je za krivično djelo koje mu je stavljeno na teret propisana minimalna kazna zatvora u trajanju od tri godine, što znači da se može izreći i kazna zatvora od 10 godina ili teža, čime je ispunjen prvi uslov za postojanje ovog pritvorskog razloga. Stav Kantonalnog suda u Tuzli – da je krivično djelo počinjeno u vanrednim okolnostima, obrazložen je na način da su osumnjičeni poduzimali krivičnopravne radnje u vremenskom periodu od 2006. do 2010. godine i to da je prvoosumnjičeni H.H. „radeći kao direktor u KPZ Tuzla, svjestan da svojim postupanjem iskorištava svoj službeni položaj i ovlaštenja, kako bi se sebi i drugom pribavio imovinsku i drugu korist i da postupa suprotno interesima i zadacima službe, što je i htio“, a ostali osumnjičeni „svjesni da istom pomažu u izvršenju krivičnog djela, što su i htjeli“. Nadalje, navedeno je da „je krivično djelo, kako se osnovano sumnja, učinjeno prema većem broju lica, da je pri učinjenju krivičnog djela iskazana naročita upornost prvoosumnjičenog“ koji je kako se osnovano sumnja „pribavio protupravnu imovinsku korist u iznosu od 50.000,00 KM, na štetu lica koja je zapošljavao, u čemu su mu pomagali ostali osumnjičeni, da je djelo vršeno u kontinuitetu, što je bilo opšte poznato svim zaposlenicima u KPZ Tuzla, pa i članovima konkursne komisije koja to nije mogla spriječiti, da je samo djelo počinjeno na bezobziran način korištenjem teških imovinskih prilika svjedoka i njihovih porodica, što stvara utisak kod građana da se jedino mogu zaposliti oni koji imaju novac [...]“. Konačno, Kantonalni sud u Tuzli je zaključio da je prvoosumnjičeni iskazao naročitu upornost u vršenju krivičnog djela jer su krivičnopravne radnje vršene u trajanju od četiri godine, te da je uspostavio takve radnje i ropski odnos „prema zaposlenicima koji su morali raditi više

³⁹ Npr. Odluka o dopustivosti i meritumu, AP 4665/15 od 08. 12. 2015, t. 39.

⁴⁰ Npr. Odluka o dopustivosti i meritumu, AP 3512/15 od 10. 11. 2015, t. 49.

⁴¹ Odluka o dopustivosti i meritumu, AP 1971/14 od 17. 09. 2014. Predmetna odluka nije dostupna na službenoj stranici Ustavnog suda BiH, ali je objavljena u *Sl. gl. BiH* 83/14, link: <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/Aohz4nh78h77eX5jVqfgztz5k76kjn45h0>.

godina i podizanjem kredita vraćati dug prema osobama od kojih su pozajmljivali novac, pa samo izvršenje i način kako su djelo počinili i posljedice čine da je ovo djelo posebno teško i da je učinjeno u vanrednim okolnostima“, zbog čega bi puštanje na slobodu, naročito prvoosumnjičenog H.H, rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda. U odnosu na ostale osumnjičene, uključujući apelanta, Kantonalni sud u Tuzli je zaključio da „stoje isti razlozi za određivanje mjere pritvora“ zbog posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“ jer su u inkriminisanom periodu prvoosumnjičenom H.H. pomogli da pribavi imovinsku korist u iznosu od 173.000,00 KM.⁴²

Odlučujući po žalbi apelanta i drugih osumnjičenih izjavljenoj na rješenje sudije za prethodni postupak, vijeće Kantonalnog suda u Tuzli je donijelo rješenje kojim je odbilo žalbe kao neosnovane. Vijeće je u potpunosti prihvatilo zaključak sudije za prethodni postupak da su ispunjeni svi uslovi za egzistiranje mjere pritvora po osnovu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“. Ovaj zaključak dodatno je osnažen argumentima „da su djela učinjena iskorištavanjem jedne od najosjetljivijih egzistencijalnih potreba – zaposlenje čovjeka“, kao i da se takav način zapošljavanja dogodio u ustanovi za izdržavanje kazne zatvora zbog čega se u konkretnom slučaju radi o krivičnim djelima učinjenim u vanrednim okolnostima.⁴³

U ovom predmetu, pozivajući se na stavove ESLJP, Ustavni sud BiH utvrdio je da je donošenjem osporenih rješenja povrijeđeno pravo apelanta na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3. d) Ustava BiH i člana 5 stav 3 Konvencije iz razloga što je Kantonalni sud u Tuzli propustio da navede konkretne okolnosti koje opravdavaju zaključak da će puštanje na slobodu apelanta rezultirati stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda u smislu odredbe 146. stav 1. točka d) ZKP FBiH. U obrazloženju odluke navedeno je:

U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud prilikom ispitivanja postojanja posebnog pritvorskog razloga iz člana 146. stav 1. tačka d) ZKP FBiH u odnosu na sve osumnjičene ukazao na visinu propisane kazne zatvora za predmetna krivična djela (kao objektivnog uvjeta za postojanje tog pritvorskog razloga), te na okolnosti pod kojima su krivična djela učinjena, odnosno koja su, s obzirom na način izvršenja i posljedice, posebno teška, te u vezi s tim zaključio da bi puštanje osumnjičenih na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda. Međutim, Ustavni sud zapaža da Kantonalni sud, osim ukazivanja na težinu krivičnih djela, nije ukazao na postojanje takvih okolnosti iz kojih bi proizlazilo da bi puštanjem osumnjičenih na slobodu zaista bio narušen javni red, odnosno da postoji stvarna prijetnja narušavanju javnog reda. Štaviše, Ustavni sud zapaža, kako to jasno proizlazi iz osporenih rješenja, da se Kantonalni sud uopće nije bavio pitanjem da li bi javnost, u slučaju puštanja osumnjičenih na slobodu, bila uznemirena, te u kojoj mjeri (tj. da li u toj mjeri koja bi mogla dovesti do stvarne prijetnje narušavanja javnog reda). Pri tome, Ustavni sud ukazuje na to da, u smislu uspostavljenih standarda Evropskog suda za ljudska prava, samo postojanje pretpostavke da bi puštanje na slobodu osumnjičenih moglo dovesti do stvarne prijetnje narušavanja javnog reda nije dovoljno, već se moraju navesti konkretne okolnosti koje kao takve nesumnjivo ukazuju na to da će do toga i doći.⁴⁴

⁴² *Ibid*, t. 7.

⁴³ *Ibid*, t. 8.

⁴⁴ *Ibid*, t. 29.

Odluka u ovom predmetu je ogledna iz razloga što, kako će pokazati i analiza ostalih odluka Ustavnog suda BiH u nastavku, kada je u pitanju primjena posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“, nadležni sudovi ispunjenost uslova za primjenu ovog pritvorskog razloga temelje na skoro istovjetnim razlozima, a to su: 1) kontinuitet u vršenju krivičnog djela iz kojeg sudovi redovno izvlače zaključak da je riječ o „naročitoj upornosti“, 2) visina kazne koja je zapriječena za krivično djelo koje se stavlja na teret osumnjičenom/optuženom licu što ukazuje na činjenicu da je djelo „posebno teško“ i/ili ukazivanje na štetu koja se može novčano iskazati; i 3) deskriptivna formulacija o stanju i doživljaju bh javnosti u vezi počinjenja krivičnog djela, koja je u konkretnom slučaju opisana su djela „učinjena iskorištavanjem jedne od najosjetljivijih egzistencijalnih potreba – zaposlenje čovjeka“, te samo mjesto učinjenja krivičnog djela – kazneno popravni zavod. Na osnovu prethodnih argumenata sudovi redovno zaključuju da je krivično djelo počinjeno u „vanrednim okolnostima“ i da je javnost uznemirena u takvoj mjeri zbog čega će puštanje osumnjičenog/optuženog na slobodu rezultirati stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda. Problem sa ovakvom vrstom obrazloženja jeste da se ona redovno temelje na deskriptivnim obrazloženjima i širokom diskrecionom ocjenom suda da postoje „vanredne okolnosti“ i bez ikakvih provjerljivih parametara da je javnost zaista uznemirena do te mjere da će puštanjem na slobodu osumnjičenog/optuženog lica rezultirati stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda. Dodatno, iz same zakonske odredbe ovog posebnog pritvorskog osnova proizlazi da je sud dužan obrazložiti pretpostavku da postoji stvarna prijetnja, a ne da se ona već ostvarila, zbog čega po stavu autorice se ulazi u sferu špekulacije.

6.2. AP 2930/15 od 16. septembar 2015. godine

Za odluku Ustavnog suda BiH u predmetu AP 2930/15⁴⁵ sa pravom se može reći da je jedna od najznačajnijih kada je u pitanju primjena posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“ iz tri razloga. Prvo, o nezakonitim radnjama osumnjičenih, sada već optuženih lica, mediji su izvještavali i prije nego što je vođenje krivičnog postupka otpočelo. Upravo, to medijsko izvještavanje o nezakonitim radnja osumnjičenih bilo je jedan od glavnih argumenata Kantonalnog suda u Sarajevu za određivanje, a poslije i produženje mjere pritvora po osnovu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“. Drugo, i nakon donošenja Odluke Ustavnog suda BiH⁴⁶ kojom je utvrđena povreda prava na ličnu slobodu i sigurnost tri osumnjičena u ovom krivičnom predmetu, glavna tužiteljica Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo je ostala pri stavu da je mjera pritvora bila nužna i da je neopravdano ukinuta⁴⁷. Treće, u predmetnoj odluci Ustavni sud BiH je naglasio da se prilikom produženja mjere pritvora, generalno, a naročito kada je u pitanju posebni pritvorski osnov „uznemirenje javnosti“ moraju sagledati i cijeliti okolnosti koje trenutačno postoje kako bi se utvrdilo da li je produženje mjere pritvora zaista neophodno.⁴⁸

⁴⁵ Odluka o dopustivosti i meritumu AP 2930/15 od 16. 09. 2015, dostupna na službenoj stranici Ustavnog suda BiH, link: <http://www.ustavisud.ba/dokumenti/bs/AP-2930-15-1009046.pdf>.

⁴⁶ Na ovom mjestu potrebno je istaći da je mjera pritvora prema tada osumnjičenima ukinuta prije donošenja Odluke Ustavnog suda po apelacijama, a što je konstatovano u tački 81 predmetne odluke.

⁴⁷ Članak o gostovanju glavne tužiteljice Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo u emisiji Pressing na TV N1, link: <http://ba.n1info.com/a/119459/Vijesti/Vijesti/Dalida-Burzic-Kada-ce-se-desiti-hapsenje-velikih-riba.html>.

⁴⁸ T. 74 (bilj. 45).

Činjenice predmeta jesu da je Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo provodilo istragu protiv devet lica osumnjičenih da su počinili krivično djelo Organizirani kriminal iz čl. 342 st. 3 i 2 KZFBiH u vezi nizom drugih krivičnih djela.⁴⁹ Pritvor prema svih devet, tada osumnjičenih, lica određen je rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu od 29. 05. 2015. godine, da bi isti sud rješenjem od 11. 06. 2015. godine četvero osumnjičenih pustio da se brane sa slobode i umjesto mjere pritvora izrekao im mjere zabrane, dok je u odnosu na apelante E.A, A.A, Š.H. i H.Š. mjera pritvora nastavila da egzistira⁵⁰.

Obrazloženje posebnog pritvorskog osnova „uznemirenja javnosti“ na osnovu kojeg je pritvor prema apelantima određen i produžen parafrazirano iz prvostepenih i drugostepenih rješenja glasi da se apelantima za krivična djela za koja su osnovano sumnjivi može izreći kazna zatvora u trajanju od 10 godina ili teža čime je ispunjen prvi kumulativni uslov za određivanje pritvora po ovom osnovu. Nadalje, da su navedena krivična djela apelanti počinili kao pripadnici grupe za organizirani kriminal koja je djelovala na području Kantona Sarajevo u dužem vremenskom periodu, tačnije 10 godina, da su pri vršenju krivičnih djela postupali planski razrađenim metodama u cilju sticanja što veće protivpravne imovinske koristi što je rezultiralo nanošenjem velike štete privrednom društvu „Bosnalijek“, uposlenicima tog društva, budžetu Kantona Sarajevo i Federacije Bosne i Hercegovine zbog čega je djelo posebno teško s obzirom na način izvršenja i posljedice (drugi uslov). Da postoji „uznemirenje javnosti“ koje bi moglo rezultirati stvarnom prijetnjom po javni red sud je obrazložio argumentacijom da je javnost upoznata o događajima u „Bosnalijeku“, sa sumnjama o sticanju velike protupravne imovinske koristi, koje pojave izazivaju negodovanje i revolt građana, te da građani izražavaju nezadovoljstva kroz javna okupljanja, štrajkove, traženje svojih prava i zaštite od države, posebno imajući u vidu da su upravo radnici dioničarskog društva Bosnalijek u toku 2013. godine štrajkovali u vrijeme kada su apelanti (E.A, A.A. i Š.H) bili na čelu društva, te da je notorna činjenica, a što su pratili svi mediji, da su se radnici pred kapijom društva „Bosnalijek“ d.d. mjesecima javno okupljali i protestirali zbog tadašnjeg rukovodstva.

Zbog svega prethodno navedenog sud je zaključio da su krivična djela za koja se apelanti osnovano sumnjiče izvršena na atipičan način, te imajući u vidu „ukupnu lošu ekonomsku situaciju u Kantonu Sarajevo i zemlji“, iznesene okolnosti „poprimaju karakter vanrednih okolnosti“, što sve „ukazuje da bi puštanje osumnjičenih na slobodu u ovoj fazi postupka moglo predstavljati stvarnu prijetnju narušavanju javnog reda“.⁵¹

Odlukom Ustavnog sud BiH utvrđena je povreda prava na slobodu i ličnu sigurnost apelanata u odnosu na rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu i rješenje Vrhovnog suda FBiH koja su apelanti osporavali. Pozivajući se na stavove ESLJP⁵² i na svoj stav zauzet u prethodno analiziranoj odluci AP 1971/14, Ustavni sud je istakao da se posebni pritvorski razlog „uznemirenje javnosti“ može primijeniti samo pod uslovom da zaista postoje „činjenice iz kojih jasno proizilazi da bi

⁴⁹ Ostala krivična djela koja se apelantima stavljaju na teret navedena su u tački 10 (bilj. 45).

⁵⁰ U konkretnom slučaju prvostepeno rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu od 29. 05. 2015. je bilo ukinuto drugostepenim rješenjem istog suda od 08. 06. 2015. zbog bitne povrede krivičnoga postupka, međutim osumnjičena lica nisu puštena na slobodu već je rješenjem donesenim u ponovljenom postupku od 11. 06. 2015. mjera pritvora prema Apelantima nastavila da egzistira. Detaljnije t. 11-29 odluke Ustavnog suda BiH u ovom predmetu (bilj. 45).

⁵¹ Dio navoda iz rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu od 29. 05. 2015. kojim je pritvor prema apelantima određen.

⁵² Ustavni sud BiH se pozvao na stavove ESLJP zauzete u predmetima *Trzaska protiv Poljske*, presuda od 11. 07. 2000, st. 63; *Letellier protiv Francuske*, presuda od 26. 06. 1991, st. 51; *I.A. protiv Francuske*, presuda od 23. 09. 1998, st. 104 i *Makarov protiv Rusije*, presuda od 14. 09. 2009. V. također podnaslov 3.

puštanje osumnjičenog na slobodu zaista narušilo javni red“, te da će pritvaranje biti zakonito „samo ako je javni red i dalje stvarno ugrožen“, pri čemu se produženje pritvora ne može „koristiti kao anticipacija zatvorske kazne“⁵³. Dodatno, Ustavni sud je ukazao i na Preporuku (2006)13 Komiteta ministara Vijeća Europe o zadržavanju u pritvoru, uvjetima u pritvoru i mehanizmima zaštite od zloupotrebe (C/M Rec (2006) 13) i podsjetio da se shodno ovoj preporuci pritvorski razlog „uznemirenja javnosti“ može koristiti kao opravdanje za pritvor samo u slučaju, iznimne situacije, odnosno da postoje suštinski dokazi o reakciji na teško kazneno djelo poput ubojstva.

Primjenjujući standarde ESLJP na okolnosti konkretnog slučaja Ustavni sud je naveo:

...da redoviti sudovi, osim ukazivanja na težinu i brojnost kaznenih djela i zapriječene kazne (pozivanje koje ne može predstavljati dovoljnu osnovu za određivanje pritvora iz ovog razloga), nisu ukazali na postojanje takvih okolnosti iz kojih bi proizlazilo da bi puštanjem apelanata na slobodu odista bio narušen javni red, odnosno da postoji stvarna prijetnja narušavanju javnog reda u smislu navedenih stajališta Europskog suda, odnosno iz obrazloženja osporenih odluka ne proizlazi da u okolnostima konkretnog slučaja postoje „suštinski dokazi o reakciji na teško kazneno djelo“.

U pogledu pozivanja redovnih sudova na činjenicu da su radnici firme „Bosnalijek“ iskazali svoje nezadovoljstvo protestima pred firmom 2013. godine, koja je trebala ići u prilog tvrdnji da postoje „vanredne okolnosti“ u smislu odredbe člana 146 stav 1 tačka d) ZKP FBiH, Ustavni sud je zaključio da je isto proizvoljno iz razloga što je riječ o događaju koji se desio „dvije godine prije nego što se odlučivalo o određivanju pritvora apellantima“, pri tom podsjećajući da prilikom određivanja mjere pritvora po ovom osnovu u obzir se mogu uzeti samo okolnosti koje trenutačno postoje.⁵⁴

U ovoj odluci Ustavni sud je dao i odgovor na pitanje da li medijska pažnja⁵⁵ koju ima određeni krivični predmet može biti argument da će puštanje na slobodu osumnjičenih/optuženih lica rezultirati stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda i zaključio da „postojanje medijske pozornosti ne povlači samo po sebi i stvarnu opasnost od narušavanja javnog reda.“⁵⁶

Konačni zaključak Ustavnog suda jeste da su „redoviti sudovi pri određivanju i produljenju pritvora apellantima iz zakonskog razloga propisanog odredbom članka 146. stavak 1. tačka d) ZKPFBiH, u smislu stajališta Europskog suda, postupali sa apstraktnog i formalističkog stajališta pri čemu su propustili navesti konkretne okolnosti koje opravdavaju zaključak tog suda da će

⁵³ T. 70 (bilj. 45).

⁵⁴ U t. 73 (bilj. 45) između ostalog je navedeno: „Naime, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi iznijeli samo pretpostavku da bi puštanje apelanata na slobodu predstavljalo stvarnu opasnost za narušavanje javnog reda pri čemu su se oslonili isključivo na događaje iz 2013. godine, ne uzimajući u obzir protek vremena od navedenih događaja do danas, te propuštajući da utvrde postojanje okolnosti u vremenu relevantnom za određivanje pritvora. Samim tim, prema stajalištu Ustavnog suda, u potpunosti je izostala analiza okolnosti relevantnih za trenutačnu situaciju u pogledu postojanja stvarne prijetnje za narušavanje javnog reda.“

⁵⁵ Usp. Josipović (bilj. 36), s. 887. Autor je analizirao primjenu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“ i zaključio da je neprihvatljiva teza da učestalo medijsko izvještanje o krivičnom djelu govori u prilog da je javnost uznemirena. Prema stavu autora navedeno je neprihvatljivo iz razloga što javnost postupka izvorno treba da služi u korist otkrivenika i zaštite prava građana, a ne kao argument za određivanje pritvora.

⁵⁶ T. 73 (bilj. 45).

puštanje apelanata na slobodu rezultirati stvarnom prijetnjom narušavanju javnog reda u smislu odredaba članka 146. stavak 1. tačka d) ZKPFBiH.“⁵⁷

Pored navedenog, Ustavni sud je konstatovao da rješenje o produženju pritvora prema apellantima sadrži identične razloge kao i rješenje na osnovu kojeg je apellantima pritvor prvobitno određen što je suprotno standardima Konvencije, prema kojima je sud „prilikom donošenja odluke o produljenju pritvora, obvezan sa dužnom pozornošću razmotriti jesu li razlozi na temelju kojih je pritvor prvobitno određen i dalje primjenljivi.“⁵⁸

Iako se neophodnost određivanja mjere pritvora mora cijeliti u svjetlu okolnosti svakog pojedinačnog slučaja, s pravom se može reći da opće primjenjivi stavovi zauzeti u ovoj odluci nisu mnogo uticali na praksu domaćih sudova pri određivanju mjere pritvora na osnovu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenje javnosti“ što se vidi iz odluka Ustavnog suda koje su uslijedile u narednom periodu.

6.3. AP 3210/15 od 27. oktobra 2015. godine

Još jedan predmet koji je izazvao pažnju bh javnosti i koji je početkom 2017. godine okončan osuđujućom prvostepenom presudom⁵⁹ jeste onaj koji je vođen protiv direktora JU „Desete osnovne škole“ Ilidža zbog krivičnog djela Spolni odnošaj s djetetom zloupotrebom položaja iz čl. 207 st. 3 u vezi sa st. 1 KZ FBiH.

Tada osumnjičenom S.L. rješenjem Općinskog suda u Sarajevu određen je pritvor u trajanju od mjesec dana. Na prijedlog Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo, Općinski sud u Sarajevu je produžio trajanje mjere pritvora za dva mjeseca zbog postojanja posebnih pritvorskih razloga iz člana 146 stav 1 tačka c) (iteracijska opasnost) i d) (uznemirenje javnosti) ZKP FBiH. Protiv ovog rješenja, koje je postalo pravosnažno donošenjem rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu S.L. (u daljem tekstu: apellant) je putem advokata podnio apelaciju Ustavnom sudu BiH.

Općinski sud u Sarajevu je obrazložio da i dalje egzistira posebni pritvorski razlog „uznemirenje javnosti“ s obzirom da se radi o posebno teškom krivičnom djelu za koje se apellant osnovano sumnjiči, a koje je usmjereno prema malodobnoj A:A. i koje je poduzimano u dužem vremenskom periodu od 2007. do 2013. godine u čemu se ogleda posebna upornost u činjenju istog. Stav prvostepenog suda jeste da u slučaju da apellant bude pušten da se brani sa slobode to može dovesti do ozbiljnih posljedica po psihofizički razvoj oštećene, kao i da je javnost posebno osjetljiva kada su u pitanju krivična djela učinjena prema maloljetnicima zbog čega navedene okolnosti predstavljaju „vanredne okolnosti“ uslijed čega postoji opasnost narušavanja javnog reda. Drugostepeni sud je prihvatio argumentaciju prvostepenog suda i dodatno obrazložio da opasnost od narušavanja javnog reda nije isključivo vezana u odnosu na oštećenu malodobnu A:A, već i sa različitim slojevima javnosti budući da je povjerenje u obrazovni sistem poljuljano, posebno na nivou osnovnog obrazovanja koje je zaduženo i za odgoj djece.⁶⁰

⁵⁷ T. 74 (bilj. 45).

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ V. npr. <http://tvs.ba/bivi-direktor-desete-osnovne-kole-ilida-sudo-lavi-osuen-na-p4141-173.htm>.

⁶⁰ Odluka o dopustivosti i meritumu AP 3210/15 od 27. 10. 2015, t. 14 i 22. Odluka je dostupna na službenoj stranici Ustavnog suda BiH, link: <http://www.ustavnisud.ba/dokumenti/AP-3210-15-1014238.pdf>.

Odlučujući o apelaciji Ustavni sud BiH se ,pored pozivanja na relevantnu praksu ESLJP, koja je glavna vodilja pri utvrđivanju da li je došlo do povrede prava apelanta, pozvao i na zaključak iz Izvještaja Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini iz augusta 2008. godine⁶¹:

(...)OSCE je istakao da su se nejasnoće u pogledu koncepta javnog reda i u pogledu pritvora kao preventivne, a ne kaznene mjere negativno odrazile na domaću sudsku praksu, da u brojnim predmetima određivanja pritvora po ovom osnovu obrazloženje otprilike glasi „ako je krivično djelo kažnjivo kaznom zatvora u trajanju od deset godina, a imajući na umu način na koji je krivično djelo izvršeno... i posljedice krivičnog djela ... sud nalazi da su način i posljedice krivičnog djela takvi da nalažu određivanje mjere pritvora u interesu sigurnosti građana“. OSCE je zaključio da ovakvo nizanje argumenata ne sadrži sveobuhvatan koncept javnog reda nego se zadržava na ranijoj ugroženosti javne sigurnosti zbog načina na koji je krivično djelo počinjeno ili zbog posljedica navodnog djela. Zatim je OSCE istakao da ovakva obrazloženja također ne sadrže konkretne činjenice koje bi ukazale na to da postoji stalna prijetnja po sigurnost građana ili imovine u stepenu koji dovodi u pitanje javni red, tako da se usredsređenost stavlja više na objašnjenje načina na koji je navodno djelo počinjeno nego na njegove eventualne buduće posljedice ako se optuženom ne odredi pritvor i najzad da stepen u kojem se domaći praktičari oslanjaju na ovaj osnov ukazuje na to da je on postao zamjena za odredbu o obaveznom pritvoru za krivična djela za koja je zapriječena kazna zatvora u trajanju od deset ili više godina, koju su sadržavali prethodni krivično-procesni zakoni.⁶²

U konkretnom slučaju, Ustavni sud je našao da je primjenjiv stav koji je zauzeo u odluci u predmetu AP 2930/15, pri čemu je i citirao dio obrazloženja iz navedene odluke.⁶³

Konačno, imajući u vidu stavove ESLJP, zaključke iz Izvještaja OSCE –a i vlastitu praksu Ustavni sud je zaključio da su u osporenim rješenjima izostali konkretni dokazi da će u slučaju puštanja apelanta iz pritvora zaista i doći do narušavanja javnog reda, odnosno da je postojanje ovog posebnog pritvorskog osnova zasnovano na nedostatnim i neindividualiziranim razlozima koji ne korespondiraju sa standardima Evropske konvencije.⁶⁴

6.4. AP 3512/15 od 10. novembra 2015. godine

Odluka u predmetu po apelaciji K.M.⁶⁵ koji je optužen da je počinio krivično djelo Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa iz člana 336 stav 2 u vezi s članom 332 stav 1 KZ FBiH pokazuje da čak i u slučaju kada su građani javno iskazali nezadovoljstvo, organizovali okupljanja i zahtijevali da počinitelj krivičnog djela bude najoštrije kažnjen ne opravdava

⁶¹ *Zakon i praksa u primjeni mjera ograničenja slobode: Opravdanost mjere pritvora u Bosni i Hercegovini*, Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi Misija u Bosni i Hercegovine, Sarajevo august 2008. Izvještaj dostupan na linku: <http://www.osce.org/bs/bih/110242?download=true>.

⁶² T. 65 (bilj. 61).

⁶³ Usp. bilj 57.

⁶⁴ T. 62, 65, 66, 68, 71 i 85 (bilj. 60).

⁶⁵ Odluka o dopustivosti i meritumu AP 3512/15 od 10. 11. 2015, dostupna na službenoj stranici Ustavnog suda BiH, link: <http://www.ustavisud.ba/dokumenti/bs/AP-3512-15-1014514.pdf>.

kontinuirano zadržavanje optuženog u pritvoru po posebnom pritvorskom osnovu „uznemirenje javnosti“.⁶⁶

Apelant je optužen da je izazvao saobraćajnu nesreću na jednoj od glavnih ulica grada Sarajeva na način da je upravljajući motornim vozilom, ne pridržavajući se saobraćajnih znakova i prekoračivši dozvoljenu brzinu skoro duplo izletio na trotoar i pokosio pješake J.O. koja je na licu mjesta smrtno stradala i J.E.R. koji je zadobio teške tjelesne povrede, a potom izvršio nalet i u metalnu konstrukciju tramvajskog stajališta i kioska E-novina.⁶⁷

Pritvor prema Apelantu je određen rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu zbog postojanja opasnosti od ponavljanja krivičnoga djela iz člana 146 stav 1 tačka c) ZKP FBiH i zbog „uznemirenja javnosti“ (član 146 stav 1 tačka d) ZKP FBiH).

Apelant je apelacijom osporavao postojanje oba posebna pritvorska razloga, međutim odlukom Ustavnog suda utvrđena je samo povreda u odnosu na primjenu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“. Kao i u prethodno analiziranoj odluci AP 3210/15, Ustavni sud je citirao zauzeti stav u odluci AP 2930/15 da redovni sudovi pri primjeni ovog posebnog pritvorskog razloga ne smiju postupati sa apstraktnog i formalističkog stanovišta, bez da navedu konkretne okolnosti koje će opravdati zaključak da će puštanjem apelanta na slobodu zaista rezultirati stvarnom prijetnjom po javni red.

Iz obrazloženja odluke Ustavnog suda BiH proizilazi da je Kantonalni sud u Sarajevu postojanje „vanrednih okolnosti“, kao nužnog uslova za primjenu pritvorskog osnova „uznemirenja javnosti“, zasnovao na sljedećim razlozima „da se događaj desio naočigled velikog broja građana, da su građani bili vidno šokirani i uznemireni povodom inkriminiranog događaja kao jednog u nizu istih koji su se desili u Sarajevu s vrlo teškim posljedicama (smrtnim ishodom jedne i teškim povređivanjem druge osobe) i da je najšira javnost uznemirena u tolikoj mjeri da bi puštanje apelanta na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanju reda. U sljedećoj fazi, dakle produljenju pritvora, postojanje „izvanrednih okolnosti“ obrazloženo je ukazivanjem na visinu propisane kazne za inkriminirano djelo, zatim da je ono s obzirom na način izvršenja i posljedice istog posebno teško jer je učinjeno u centru grada, u noćnim satima (23.50 sati) u najfrekventnijoj ulici, te da postoji opravdana bojazan i utemeljena sumnja da je apelant grubo i bezobzirno kršio prometne propise, zbog čega je nastupila smrt jedne i teško povređivanje druge osobe i da bi njegovo puštanje na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanju javnog reda.“⁶⁸ Ovo obrazloženje po ocjeni Ustavnog suda BiH ne zadovoljava standarde propisane Konvencijom.

Pored navedenog, Ustavni sud je cijenio i navod Kantonalnog suda u Sarajevu da se krivično djelo za koje je apelant optužen desilo na očigled velikog broja građana, kao i da su na mjestu pogibije pješakinje naknadno organizovani protestni skupovi građana. Međutim, ni ova okolnost prema ocjeni Ustavnog suda nije dovoljna da bi se pritvor prema apelantu produžio za dva mjeseca na osnovu ovog posebnog pritvorskog razloga. Zaključak Ustavnog suda jeste da osporena rješenja ne sadrže dokaze „o kontinuiranoj reakciji javnosti, odnosno jasno i konkretno

⁶⁶ V. npr. https://www.nezavisne.com/novosti/gradovi/Sarajevo-Gradjani-zapalili-svijece-na-mjestu-pogibije-djevojke/309638?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+NezavisneNovine+%28Nezavisne+novine%29.

⁶⁷ T. 5 (bilj. 65).

⁶⁸ T. 42 (bilj. 65).

mišljenje u prilog ponavljanja istih ili sličnih prosvjeda koji su evidentno bili mirni i da bi u slučaju ponavljanja nužno vodili narušavanju javnog reda.“⁶⁹

Iz analize ove odluke, prema mišljenju autorice, proizilazi da je Ustavni sud BiH zauzeo dodatni stav da čak okolnost da su građani javno iskazali nezadovoljstvo u vidu protesta/okupljanja ne predstavlja nužno „vanredne okolnosti“ koje mogu opravdati primjenu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenje javnosti“. U konkretnom slučaju iz dva razloga. Prvo, zbog toga što su građani organizovali mirno okupljanje ne pozivajući na nered, i drugo, da bi pritvor kontinuirano egzistirao po ovom osnovu potrebna je i kontinuirana reakcija javnosti takvog intenziteta koja ukazuju da će javni red zaista biti narušen ukoliko lice bude pušteno iz pritvora. Drugim riječima, određivanje pritvora prema osumnjičenom/optuženom licu zbog „uznemirenja javnosti“ bi bilo opravdano ukoliko bi došlo do demonstracija sa nasilnim elementima. Problem sa ovom tezom jeste što je u tom trenutku javni red već narušen, zbog čega zakonska odredba da se pritvor može odrediti po ovom osnovu ukoliko postoji „stvarna prijetnja“ narušavanja javnog reda gubi svoj smisao. Dodatno, teško je zamisliti da počinjenje nekog krivičnog djela izaziva „kontinuiranu reakciju javnosti“, s obzirom da ukoliko i uslijedi reakcija javnosti ona traje svega dva – tri dana nakon što je krivično djelo počinjeno ili osumnjičeno lice uhapšeno.

6.5. AP 4663/15 i AP 4665/15 od 8. decembra 2015. godine

Pred Općinskim sudom u Tuzli vođen je predmet protiv optuženih S.A. i A.D. Optužnicom im je stavljeno na teret da su kao ovlaštena službena lica Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog Kantona počinili više krivičnih djela u dužem vremenskom periodu.⁷⁰ Pritvor prema tada osumnjičenim određen je rješenjem Općinskog suda u Tuzli zbog koluzijske opasnosti i „uznemirenja javnosti“. Obojica optuženih podnijeli su zasebne apelacije Ustavnom sudu BiH protiv rješenja kojima im je pritvor produžen za dva mjeseca nakon što je optužnica protiv njih potvrđena. Apelacijama su ukazali na povredu prava na ličnu slobodu i sigurnost zbog proizvoljne primjene člana 146 stav 1 tačka d) ZKP FBiH.

Obrazloženje Općinskog suda u Tuzli da i dalje egzistiraju uslovi za primjenu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“ kao i u prethodno analiziranim slučajevima obrazloženo je standardnim stereotipnim formulacijama. Sud je najprije utvrdio da se za krivična djela za koja se optuženi terete može izreći kazna zatvora od 10 godina čime je ispunjen objektivni uslov za primjenu ovog pritvorskog razloga. Ostali uslovi za primjenu pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“ su obrazloženi deskriptivnom rečenicom sa akcentom da su optuženi krivična djela koja im se stavljaju na teret počinili kao ovlaštena službene osobe MUP-a TK koje su „zadužene za zaštitu lične i imovinske sigurnosti građana, sigurnosti prometa, jednakosti postupanja prema građanima, zaštiti i ugledu države i institucije u kojoj su zaposleni“ iz čega po stavu Suda proizilazi da su krivična djela počinjena u vanrednim okolnostima. Zbog te činjenice Sud je zaključio da su krivična djela za koja se optuženi terete posebno teška, te da se posljedica izvršenja tih krivičnih djela ogleda u šteti nanesejoj Budžetu TK-a, MUP-u TK i građanima.

⁶⁹ T. 44 (bilj. 65).

⁷⁰ Usp. t. 6 odluke AP 4663/15 i t. 6 odluke AP 4665/15, obje od 08. 12. 2015. Odluke su dostupne na službenoj stranici Ustavnog suda BiH, link: <http://www.ustavnisud.ba/dokumenti/bs/AP-4663-15-1018634.pdf> i <http://www.ustavnisud.ba/dokumenti/bs/AP-4665-15-1018636.pdf>.

Nadalje, interesantno je i to da u predmetnom rješenju Općinski sud u Tuzli ne spori da je svrha posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“ preventivnog karaktera i služi zaštiti javne sigurnosti pravnog poretka, zbog čega je zaključak Vijeća koje je donijelo rješenje da bi ukidanje pritvora prema optuženima uznemirilo javnost i umanjilo ugled i povjerenje u krivično pravosuđe.

Na osnovu svega prethodno navedenog Općinski sud u Tuzli je zaključio da su ispunjeni svi kumulativno propisani uslovi za primjenu pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“:

Predmetno rješenje je postalo pravosnažno nakon što je Kantonalni sud u Tuzli rješenjem odbio žalbe optuženih kao neosnovane i u potpunosti prihvatio stav Općinskog suda u Tuzli. Kantonalni sud u Tuzli je stvarnu prijetnju narušavanja javnog reda u slučaju da optuženi budu pušteni na slobodu dodatno potkrijepio navodima da je izvršenje krivičnih djela „od strane optuženih izazvalo veliku pozornost, a i revolt građana Tuzle i šire“ bez obzira na činjenicu da se optuženi nalaze u pritvoru već puna tri mjeseca. Dodatno, u drugostepenom rješenju je navedeno da sredstva informisanja i građani „živo prate“ svaku sjednicu vijeća ili ročišta za pretres pri čemu se građani svake sedmice okupljaju ispred zgrade suda ili Vlade što se upućuje da postoji stvarna prijetnja narušavanju javnog reda ukoliko bi optuženi bili pušteni na slobodu.

Ustavni sud BiH je na istoj sjednici, održanoj 08. 12. 2015. godine, donio odluke o dopustivosti i meritumu po apelacijama S.A.⁷¹ i A.Đ.⁷² Slijedeći praksu ESLJP i vlastitu praksu⁷³ Ustavni sud BiH je zaključio da je apelantima povrijeđeno pravo iz člana II/3. d) Ustava BiH i člana 5 stav 3 Konvencije. U odluci po apelaciji S.A, AP 4663/15, Ustavni sud BiH je zaključio da je do povrede prava apelanta na ličnu sigurnost i slobodu došlo zbog toga što su razlozi za produženje mjere pritvora zasnovani na suštinski identičnim razlozima koji su nedovoljni za primjenu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenje javnosti“ iz kojih „ne proizilazi stvarna opasnost da bi mogle nastupiti izvanredne okolnosti kao rezultat stvarnog narušavanja javnog reda u slučaju apelantovog puštanja iz pritvora“.⁷⁴ Ustavni sud BiH je slično zaključio i u odluci po apelaciji A.Đ. i naveo da su redovni sudovi „propustili suštinski da preispitaju postojanje posebnog pritvorskog razloga iz članka 146. stavak 1. točka d) ZKPFBiH za produljenje pritvora apelantu i svoju odluku o produljenju pritvora utemeljili na nedovoljnim i neindividualiziranim razlozima, koji ne korespondiraju sa standardima Europske konvencije.“⁷⁵

U međuvremenu, prije nego je Ustavni sud BiH donio odluke po apelacijama optuženih, rješenjem Općinskog suda u Tuzli pritvor prema optuženom A.Đ. je ukinut i naloženo je da se odmah pusti na slobodu, dok je optuženom S.A. pritvor produžen za još dva mjeseca. Protiv pravomoćnog rješenja Općinskog suda u Tuzli, kojim mu je produžena mjera pritvora, optuženi S.A. je ponovo podnio apelaciju Ustavnom sudu BiH. Iako je pritvor prema S.A: ukinut, na prijedlog odbrane, odluka Ustavnog suda BiH po drugoj apelaciji ovog optuženog je značajna zbog ilustracije proizvoljne primjene posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“. Naime, u pravomoćnom rješenju kojim je pritvor prema S.A. ponovo produžen za dva mjeseca,

⁷¹ Odluka o dopustivosti i meritumu AP 4663/15 od 08. 12. 2015.

⁷² Odluka o dopustivosti i meritumu AP 4665/15 od 08. 12. 2015.

⁷³ U AP 4663/15 Ustavni sud BiH je ukazao na odluke u predmetima AP 2930/15 i AP 3210/15 koje su obrađena u ovoj analizi (podnaslov 6.2. i 6.3). U predmetu AP 4665/15 je ukazano na iste odluke i dodatno na odluku AP 1971/14 (podnaslov 6.1).

⁷⁴ T. 45 (bilj. 71).

⁷⁵ T. 39 (bilj. 72).

ponovno je navedeno da se građani redovno okupljaju pred zgradom suda ili Vlade TK-a kako bi iskazali svoje nezadovoljstvo, zbog čega po stavu Kantonalnog suda u Tuzli postoji stvarna prijetnja narušavanja javnog reda ukoliko bi optuženi bio pušten da se brani sa slobode. U tom pogledu u odluci o dopustivosti i meritumu AP 5616/15 Ustavni sud BiH je zaključio:

Pri tom, navedeno je i da se paušalno pozivanje Kantonalnog suda na redovno okupljanje nezadovoljnih građana ispred suda ili vlade kao razlog za primjenu člana 146. stav 1. tačka d) ZKPFBiH čini neprihvatljivim u odsustvu konkretnog dokaza da se to okupljanje može dovesti u vezu s predmetnim slučajem. Ustavni sud zapaža da je u tom smislu apelantova odbrana dostavila dokaze iz štampanih medija odnosno internetskih portala iz kojih je vidljivo da je sedmično redovno okupljanje građana Tuzle posljedica sasvim drugih razloga (privatizacijske afere).⁷⁶

U istoj odluci Ustavni sud BiH je obrazložio da sam status optuženog S.A, s obzirom da je isti obnašao visoke policijske dužnosti u MUP –u TK i da je poznat široj javnosti, ne može opravdati produženje mjere pritvora na osnovu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“, jer nedostaju konkretni dokazi ili indicije da će u slučaju da optuženi bude pušten na slobodu zaista doći do narušavanja javnog reda.⁷⁷

Odluke Ustavnog suda BiH po apelacijama optuženih u ovom krivičnom predmetu još jednom su potvrdile da svojstvo koje su se osumnjičeni/optuženi iskoristili za počinjenje krivičnih djela, šteta koja je posljedica izvršenja istih, interesovanje javnosti i izvještavanje sredstva informisanja nisu dostatni da bi pritvor na osnovu ovog posebnog pritvorskog razloga bio kontinuirano produžavan.

6.6. AP 4761/15 od 03. februara 2016. godine

Još jedna odluka Ustavnog suda BiH⁷⁸ kojom je utvrđeno da je apelantima povrijeđeno pravo na ličnu slobodu i sigurnost radi produženja pritvora na osnovu posebnog pritvorskog razloga „uznemirenje javnosti“ jeste ona po apelacijama J.L. i S.Č. Javnost u BiH je dobro upoznata sa krivičnim predmetom koji se vodi protiv apelanata i drugih⁷⁹ zbog činjenice da su apelanti, i to apelant J.L. kao ministar Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, i apelant S.Č. kao savjetnik u istom ministarstvu, optuženi da su u vremenskom periodu od 2011. do konca 2014. godine poduzimali niz inkriminiranih radnji zloupotrebljavajući svoj službeni položaj na način da su u postupku dodjela poticaja za poljoprivrednu proizvodnju uslovljavali poljoprivrednike da će im poticaj biti dodijeljen ukoliko im pola isplaćenih sredstava vrate čime su pribavili ukupnu imovinsku korist od oko 760.000,00 KM.⁸⁰

⁷⁶ Odluka o dopustivosti i meritumu AP 5616/15 od 03. 02. 2016, t. 39, dostupna na službenoj stranici Ustavnog suda BiH, link: <http://www.ustavisud.ba/dokumenti/AP-5616-15-1025549.pdf>.

⁷⁷ *Ibid*, t. 42.

⁷⁸ Odluka o dopustivosti i meritumu AP 4761/15 od 03. 02. 2016, dostupna na službenoj stranici Ustavnog suda BiH, link: <http://www.ustavisud.ba/dokumenti/bs/AP-4761-15-1025493.pdf>.

⁷⁹ U međuvremenu krivični postupak se još uvijek vodi protiv apelanta J.L. i još jednog optuženog, dok su apelant S.Č. i ostali optuženi sklopili sporazum o priznanju krivnje sa Kantonalnim tužilaštvom Tuzlanskog Kantona i istima su izrečene zatvorske kazne. V. više: <http://detektor.ba/lijanovic-i-sakic-neki-svjedoci-nisu-znali-ni-otkupnu-cijenu-sljive/>.

⁸⁰ T. 8 (bilj. 78).

Svi navodi Kantonalnog suda u Tuzli izneseni u pravomoćnom rješenju o produženju pritvora prema apelantima za dva mjeseca shodno zaključku Ustavnog suda BiH nisu opravdali zaključak da bi „puštanje apelanata na slobodu rezultiralo izvanrednim okolnostima uslijed stvarne (ne apstraktne) prijetnje narušavanju javnog reda“.⁸¹ Kantonalni sud u Tuzli je, slično kao i u prethodno analiziranim odlukama ove analize, svoje obrazloženje da postoje vanredne okolnosti temeljio na činjenicama: da su apelanti obnašali visoke funkcije u Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva; da su kontinuirano tj. u vremenskom periodu dužem od tri godine zloupotrebljavali svoj službeni položaj iskorištavajući pritom „težak položaj poljoprivrednika i njihovu potrebu za poticajima“, a sve u cilju pribavljanja velike imovinske koristi za sebe, a za koju je korist „osiromašen federalni proračun“, kao i da su ta proračunska sredstva mogla biti namijenjena za poboljšanje poljoprivredne proizvodnje u Bosni i Hercegovini⁸². Slijedeći ovu argumentaciju Kantonalni sud u Tuzli je izveo zaključak da bi puštanje apelanata i ostalih osumnjičenih na slobodu izazvalo uznemirenje i proteste poljoprivrednika.⁸³ Predmetni zaključak Ustavni sud BiH osporio je u tačkama 55 – 63 Odluke. Po utvrđenom obrascu, Ustavni sud BiH je najprije ukazao na praksu ESLJP kada je u pitanju primjena posebnog pritvorskog osnova „uznemirenja javnosti“, a potom zaključio da su stavovi zauzeti u predmetima AP 2930/15 i AP 3210/15⁸⁴ primjenjivi na konkretan slučaj.

6.7. Zaključci koji proizilaze iz analiziranih odluka

Analiza izabranih odluka⁸⁵ Ustavnog suda BiH nesporno ukazuje da postoji problem u primjeni posebnog pritvorskog razloga „uznemirenje javnosti“, odnosno da je redovnim sudovima pri primjeni ovog pritvorskog razloga data preširoka diskreciona ocjena koja nerijetko rezultira povredom prava osumnjičenih/optuženih lica. Preširoku diskrecionu ocjenu redovnih sudova omogućava zakonska formulacija ovog pritvorskog razloga da je pritvor moguće odrediti u „vanrednim okolnostima“, te da će u slučaju da pritvor ne bude određen doći do „stvarne prijetnje“ narušavanja javnog reda. Na redovnim sudovima je obaveza da u rješenju o određivanju pritvora, pored objektivnog uslova⁸⁶, daju logičku konstrukciju iz koje će se nesporno izvesti zaključak da postoje vanredne okolnosti, da je djelo naročito teško s obzirom na način izvršenja ili posljedice zbog čega bi puštanje na slobodu osumnjičenog/optuženog lica rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda. Međutim, iz analize odluka Ustavnog suda BiH, proizlazi da standardni argumenti kojima se redovni sudovi koriste pri obrazlaganju ovog posebnog pritvorskog razloga nisu dostatni/validni. Stoga, očigledno je da „vanredne okolnosti“ ne predstavljaju svojstvo u kojem je neko lice počinilo krivično djelo (da li je riječ o visokom zvaničniku, državnom službeniku, recidivisti u počinjenu krivičnih djela i sl), tip krivičnog djela (da li je riječ o koruptivnim krivičnim djelima iz domena privrednog ili političkog kriminala, krivičnim djelima protiv života ili tijela i sl), ličnost žrtve (malodobna,

⁸¹ T. 70 (bilj. 78).

⁸² T. 10 (bilj. 78).

⁸³ T. 50 (bilj. 78).

⁸⁴ Usp. podnaslov 6.2. i 6.3.

⁸⁵ Dodatno vidjeti i odluke Ustavnog suda BiH: AP 4534/15 od 17. 02. 2016, AP 5542/15 od 17. 02. 2016. i AP 5671/15 od 07. 06. 2016. U predmetnim odlukama Ustavni sud BiH je, također, utvrdio povredu čl. II/3. d) Ustava BiH pri primjeni ovog pritvorskog osnova.

⁸⁶ Da se za krivično djelo može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna.

nemoćna, loše pozicionirana u društvu i sl) i šteta koja je nastupila kao posljedica izvršenja krivičnog djela. Pored navedenog, iz stvavova Ustavnog suda BiH proizlazi da je neprihvatljivo dokazivati da postoji „uznemirenje javnosti“ na osnovu interesovanja medija za konkretna krivični postupak ili pak na osnovu činjenice da su zbog počinjenja krivičnog djela organizovani mirni protesti kojima se traži sankcionisanje počinioca krivičnog djela. Konačno, postavlja se pitanje kada je moguća/opravana primjena ovog pritvorskog razloga, odnosno kako napisati obrazloženje koje će ispuniti sve zahtjeve zakonske formulacije.⁸⁷

Na ovom mjestu potrebno je ukazati na skoriju odluku Ustavnog suda BiH u predmetu AP 4825/17 od 20. decembra 2017. godine⁸⁸ kojom je apelacija odbijena kao neosnovana. U ovoj odluci Ustavni sud BiH je prihvatio obrazloženje redovnog suda i zaključio da nije proizvoljan zaključak da će puštanje apelanata na slobodu rezultirati stvarnom prijetnjom narušavanju javnog reda i mira. U dijelu obrazloženja ove odluke, navedeno je sljedeće:

Dovodeći naprijed navedene stavove u vezu sa činjenicama konkretnog predmeta Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporenih rješenja proizilazi da su redovni sudovi zaključak da bi, za slučaj da apelanti budu pušteni na slobodu mogao rezultirati stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda zasnovali na hronologiji događaja povodom javnih protesta radnika Fortuna još od novembra 2016. godine, s kojim su se u pojedinim situacijama solidarisali i radnici iz drugih povezanih firmi, a koji, kako proizlazi iz osporenih rješenja, traju i do danas. Također, iz obrazloženja osporenih rješenja proizlazi i da su ova okupljanja radnika pratile i incidentne situacije u vidu pojedinačnih sukoba između radnika koji su protestovali, te pojedinih osumnjičenih, a što je utvrđeno ne na temelju video snimaka, za koje apelanti tvrde da iz tehničkih razloga nisu mogli biti ni pregledani u sudnici, već Izvještaja PU Gračanica. Nadalje, iz obrazloženja osporenih rješenja proizlazi i nespornan interes šire javnosti za konkretni predmet kao i da su o nezadovoljstvu radnika i lišavanju slobode apelanata i ostalih osumnjičenih izvještavali ne samo mediji u BiH nego i šire. Međutim ono što je još značajno je nesporna uznemirenost javnosti u Gračanici. Iz obrazloženja osporenih rješenja proizilazi da se su se problemima nastalim u Fortuni bavili i opštinski vijećnici na vanrednoj sjednici, kao i lokalna vlada. Nadalje, otvaranjem stečajnog postupka u Fortuni uzrokovanog inkriminsanim radnjama za koje se apelanti osnovano sumnjiče, dio radnika ostao je bez posla i izvora prihoda za vlastitu, kao i egzistenciju njihovih porodica. Uzimajući u obzir opštepoznate loše ekonomke prilike i poteškoće u pronalaženju zaposlenja, nije nerazumno zaključiti da bi u takvim okolnostima puštanje na slobodu apelanata kao minimum, kod ovih radnika moglo izazvati revolt i nastojanje da se obračunaju sa apellantima, u kojim, kako proizlazi iz medija koji su izvještavali o stanju u Fortuna, vide i glavne krivice za situaciju u kojoj su se našli odnosno da su imali saznanja o kriminalnom djelovanju ali da s tim u vezi nisu mogli ništa učiniti zbog straha za vlastitu egzistenciju. Pri tom, jedan dio radnika i dalje ustrajava na iskazivanju javnog nezadovoljstva kroz proteste na mjesečnom nivou, a o stepenu ovog nezadovoljstava govori i činjenica da su radi očuvanja javnog reda i mira na

⁸⁷ Usp. Josipović (bilj. 36), s. 885.

⁸⁸ Odluka o dopustivosti i meritumu AP 4825/17 od 20. 12. 2017, dostupna na službenoj stranici Ustavnog suda BiH, link: <http://www.ustavisud.ba/dokumenti/AP-4825-17-1109147.pdf>.

protestima angažovane i vanredna jedinica za javni red i mir, te 12 službenika iz redovnog sastava policije.⁸⁹

Citirano obrazloženje bi se moglo problematizovati zato što je Ustavni sud BiH prihvatio kao osnovane navode redovnog suda o medijskom izvještavanju o krivičnom postupku, kao i formulacije o lošim ekonomskim prilikama što je suprotno zauzetim stavovima u odlukama koje su predmet ove analize. Po mišljenju autorice obrazloženje odluke Ustavnog suda BiH se trebalo primarno zasnivati na kontinuiranoj reakciji javnosti, odnosno na činjenici da radnici na mjesečnom nivou organizuju proteste pri čemu je ranije dolazilo incidentnih situacija „u vidu pojedinačnih sukoba između radnika koji su protestovali, te pojedinih osumnjičenih...” što bi korespondiralo sa stavom zauzetim u predmetu AP 3512/15 od 10. 11. 2015. godine.⁹⁰ Iz toga proizilazi da bi primjena ovog posebnog pritvorskog razloga mogla biti opravdana isključivo u slučajevima kada postoje protesti/demonstracije građana koji bi mogli prerasti u nasilne, što istovremeno ukazuje da postoje vanredne okolnosti i uznemirenje građana.

7. Zaključak

Iz analize odluka Ustavnog suda BiH, a koje se temelje na praksi ESLJP, proizilazi nesporan zaključak da je nužno revidirati odredbe kojima je propisan posebni pritvorski razlog „uznemirenja javnosti”⁹¹. U prilog tome govore i odluke ustavnih sudova zemalja regiona kojima je ovaj pritvorski razlog proglašen neustavnim. Razlozi za to su dvojaki. Prvo, sporan je sam vanprocesni/preventivni karakter posebnog pritvorskog osnova „uznemirenja javnosti” koji suprotno propisanoj svrsi mjere pritvora – obezbjeđenje prisustva osumnjičenog/optuženog i uspješno vođenje krivičnog postupka služi za očuvanje javnog reda i mira. Sama ova činjenica bi trebala biti osnov za izmjenu formulacije ovog pritvorskog razloga kako bi se otklonile proturječnosti u procesnom krivičnom zakonodavstvu. Drugo, čak ukoliko i zanemarimo prvi razlog, ostaje problem praktične primjene ovog osnova. Iz analiziranih odluka Ustavnog suda BiH može se izvesti zaključak da zbog nepreciznosti zakonske formulacije, s obzirom da zakon ne propisuje šta su to „vanredne okolnosti” ili „stvarna prijetnja narušavanja javnog reda”, redovnim sudovima je data preširoka diskreciona ocjena za njihovo tumačenje. Uslijed toga uočljivo je da se redovni sudovi pri obrazlaganju „uznemirenja javnosti” služe tipskim obrazloženjima u kojima deskriptivno navode ispunjenje svih kumulativnih uslova za primjenu ovog osnova. Problem sa tom vrstom obrazloženja jeste što ne postoje jasni parametri pomoću kojih bi se mogla provjeriti njihova utemeljenost. Suprotno, stavovima Ustavnog suda BiH i ESLJP, da se mjera pritvora mora procjenjivati u trenutačnim okolnostima, redovni sudovi čak i pri produženju mjere pritvora navode iste razloge zbog kojih je pritvor prvobitno određen. Ovo

⁸⁹ *Ibid*, t. 50.

⁹⁰ Usp. podnaslov 6.4.

⁹¹ Potreba za izmjenom ovog pritvorskog osnova prepoznata je i u Izvještaju OSCE- a (bilj. 61), s. 29. U Izvještaju je kao moguće rješenje ponuđen prijedlog da odredba glasi: „...ako bi puštanje na slobodu osumnjičenog ili optuženog dovelo do izuzetnog i dugotrajnog narušavanja javnog reda usljed načina počinjenja ili posljedica krivičnog djela, a za isto se može izreći kazna od najmanje deset (10) godina zatvora...⁵⁵”. Uz dati prijedlog odredbe autori Izvještaja su stavili i bilješku u kojoj je objašnjeno da ovakva formulacija naglasak stavlja na zahtjev o uznemirenju javnog reda, naglašavajući također da se ovaj osnov može koristiti u najtežim slučajevima krivičnih djela gde je moguća kazna najmanje deset godina i za koja krivična djela se može izreći navedena sankcija.

je naročito problematično, ako se ima u vidu da se rijetko može desiti da uznemirenje javnosti kontinuirano traje i da je takvog intenziteta da predstavlja prijetnju javnom redu, jer samo u tom slučaju bit će i opravdano dalje egzistiranje mjere pritvora.⁹²

Sve prethodno navedeno ukazuje na potrebu da se odredba posebnog pritvorskog razloga „uznemirenja javnosti“ izmjeni na način koji će osigurati njenu restriktivniju primjenu od strane redovnih sudova. Smatram da je modalitet za to da se taksativno propišu krivična djela (npr. teško ubistvo, silovanje i sl) uz ispunjenje uslova da je za njihovo počinjenje propisana kazna zatvora od 10 godina ili teža, da su posljedice njihovog počinjenja naročito teške, uslijed čega je došlo do uznemirenja javnosti iz kojih razloga je ugroženo uspješno vođenje krivičnoga postupka. Na ovaj način sud bi bio obavezan da obrazloži da je mjera pritvora nužna radi uspješnog vođenja krivičnog postupka što i jeste njena svrha. Druga mogućnost jeste da se odredba o ovom osnovu u potpunosti briše, a očuvanje javnog reda prepustiti nadležnim organima unutrašnjih poslova.

Summary

Ground for Detention: „disturbance to public order” in the jurisprudence of the Constitutional Court of B&H

In her paper, the author analyzes the jurisprudence of the Constitutional Court of B&H concerning the ground for detention “disturbance to public order”. In numerous decisions, which were analyzed, the Constitutional Court has found violation of Article II/3.d) of the Constitution of B&H and Article 5 of the Convention. The main problem with the ground for detention „disturbance to public order” is its application by domestic courts. Due to a lack of clarity and concrete criterias, domestic courts often justify its application by general and subjective explanations. In fact, the practice of domestic courts shows a pattern in how the “disturbance to public order” should be explained. In particular, the explanation of this Ground for Detention by domestic courts is just a list of arguments such as: the public order has already been violated by committed criminal offense, the public is disturbed which is proved by frequent media reports in criminal trials, the faith of the public in the judicial system is shaken, characteristics of victim or suspect/accused and the most common argument is: bad economic situation in the country and low standard of living of its citizens, when it is actually a matter of a criminal offence done by abuse of official duties. None of these arguments can justify a long period of detention. Beside decisions of the Constitutional court of B&H, the need for revision of the valid provisions in criminal procedure codes in B&H is confirmed by the decisions of Constitutional courts in region which were the subject of analysis. The author proposes a revision of provisions in a way that ground for detention can be used only for exhaustively numbered criminal offences.

---

⁹² V. podnaslov 6.4.